

KARTA KURSU
(realizowanego w module obligatoryjnym)
Pedagogika (I st., st. stacjonarne, semestr pierwszy)

do programu rozpoczynającego się w roku akademickim 2025/2026

Nazwa	Historia wychowania i myśli pedagogicznej
Nazwa w j. ang.	History of education and pedagogical thought

Koordynator	dr hab. Jan Ryś, prof. UKEN	Zespół dydaktyczny
		dr hab. K. Dormus dr hab. Ryszard Ślęczka dr Anna Włoch dr hab. Justyna Wojniak
Punktacja ECTS*	4	

Opis kursu (cele kształcenia)

Cele: - ukształtowanie racjonalnych poglądów i postaw studiujących wobec najważniejszych przejawów teoretycznej i praktycznej aktywności edukacyjnej człowieka w przeszłości, także w zakresie jej społecznego i opiekuńczego wymiaru; - przyswojenie wiedzy o wielostronnych związkach teorii i praktyki edukacyjnej z ekonomicznym i kulturalnym poziomem rozwoju społeczeństwa, zwłaszcza zaś z nauką i społecznymi uwarunkowaniami danej epoki historycznej; - nabywanie umiejętności retrospektywnego wyjaśniania współczesnych zjawisk pedagogicznych, ukazywania ich historycznego rodowodu i postrzegania perspektywy dalszej ich ewolucji; - zapoznanie studiujących z podstawowymi faktami obrazującymi historyczny rozwój myśli pedagogicznej, ideałów wychowania, szkolnictwa wszystkich stopni i pozainstytucjonalnych form oddziaływań wychowawczych; - zapoznanie z dokonaniem najwybitniejszych postaci w dziejach oświaty i wychowania i wpływem na kształtowanie się rzeczywistości edukacyjnej w przeszłości i teraźniejszości; - analiza historycznego rozwoju instytucji kształcenia, wychowania i opieki społecznej; - ukazanie historycznych źródeł subdyscyplin pedagogicznych.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedza historyczno-literacka na poziomie szkoły średniej.
Umiejętności	Umiejętność krytycznej i komparatystycznej analizy tekstu naukowego i poprawnego wnioskowania.
Kursy	brak

Efekty uczenia się

Wiedza	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------	-----------------------------	-------------------------------------

	W01 - zna historyczny rozwój podstawowych teorii dotyczących wychowania, uczenia się i nauczania oraz teorii i praktyki społeczno-opiekuńczej w kontekście uwarunkowań filozoficznych, historycznych i społeczno-kulturowych.	K_W02
	W02 – zna wkład określonych środowisk społecznych i poszczególnych osób z przeszłości w proces kształtowania się współczesnej teorii i praktyki pedagogicznej i w rozwój pomocy i opieki społecznej. W03 - ma uporządkowaną wiedzę o współczesnych prądach i kierunkach w pedagogice, w tym także o tendencjach rozwojowych pedagogiki społecznej.	K_W06

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 -wykorzystuje wiedzę historyczno-oświatową do retrospektywnej analizy i interpretacji współczesnych sytuacji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych oraz trafnie wskazuje na motywy i wzory ludzkiego zachowania.	K_U02
	U02 – z historycznego punktu widzenia ocenia przydatność typowych metod, procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z różnymi sferami działalności wychowawczej, kształcącej oraz opiekuńczo-wychowawczej.	K_U04
	U03-observeduje, wyszukuje i przetwarza informacje na temat zjawisk społecznych rozmaitej natury przy użyciu różnych źródeł; prezentuje własne pomysły, wątpliwości i sugestie, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw teoretycznych, poglądów różnych autorów, kierując się przy tym zasadami etyki.	K_U07

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K02 - ma pozytywne nastawienie do nabywania wiedzy i systematycznego doksztalcania w zakresie pedagogiki, zwłaszcza pedagogiki społecznej w oparciu o którą buduje własny warsztat pracy pedagoga społecznego.	K_K05
	K01 - docenia znaczenie pedagogiki a szczególnie pedagogiki społeczno-opiekuńczej dla utrzymania i rozwoju prawidłowych więzi w środowiskach społecznych oraz ich prawidłowego rozwoju.	K_K07

Organizacja									
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach							
		A	K	L	S	P	E		
Liczba godzin	20	30	-----	-----	-----	-----	-----	-----	tak

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykład, dyskusja, praca z tekstem źródłowym, przygotowanie referatu lub prezentacji na zadany temat.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	prezentacje multimedialne (zeszłoroczne)
W1							x	x	x		x		
W2							x	x	x		x		
W3							x	x	x		x		
U1							x	x	x				
U2							x	x	x				
U3							x	x	x				
K1							x	x	x				
K2							x	x	x				

Kryteria oceny

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest obecność (20%) oraz aktywność na zajęciach (20%), przygotowanie referatu lub prezentacji (10%) oraz pozytywne zaliczenie egzaminu ustnego (50%)

Uwagi

Studia stacjonarne licencjackie I stopnia

Treści merytoryczne

Tematyka wykładu:

1. Historia wychowania jako subdyscyplina pedagogiki; powstanie - rozwój – perspektywy badawcze.
2. Grecka paideia jako system wszechstronnego formowania człowieka i jej wpływ na kształtowanie się nowożytnych ideałów wychowania.
3. Dobroczynność i opieka społeczna w cywilizacjach antycznych.
4. Powstanie i rozwój uniwersytetów.
5. Humanistyczna koncepcja człowieka i jej wpływ na zmiany modelu edukacji i działalności społeczno-opiekuńczej.
6. Wpływ rewolucji przemysłowej na przemiany edukacyjne w Europie w XVIII w.
7. Przemiany w zakresie działalności społeczno-opiekuńczej nad dzieckiem i młodzieżą w XIX i XX wieku
8. Kształtowanie się pedagogiki naukowej i jej subdyscyplin w XIX i XX wieku. Polska pedagogika społeczna w historycznym rozwoju.
9. Nowe wychowanie – podstawy naukowe i społeczne, twórcy i kierunki rozwoju.

Tematyka ćwiczeń:

1. Grecka myśl pedagogiczna (Platon i Arystoteles).
2. Szkolnictwo pozauniwersyteckie w średniowieczu.
3. Myśl pedagogiczna polskiego Odrodzenia.
4. Dobroczynność i opieka społeczna XV - XVII wieku.
5. Liberalizm pedagogiczny J. Locke'a.
6. Naturalizm pedagogiczny J. J. Rousseau.
7. Działalność opiekuńczo wychowawcza j. H. Pestalozziego.
8. Reformy oświatowe w Polsce w XVIII wieku.
9. Polskie koncepcje opieki nad nieletnimi, osieroconymi i opuszczonymi w XIX w.
10. Herbartyzm w pedagogice XIX i XX wieku.
11. Szkolnictwo w Galicji w okresie autonomii.
12. Twórcy polskiej pedagogiki społecznej (H. Radlińska. J. W. Dawid, J. Korczak)

13. Organizacja szkolnictwa w Polsce w latach 1918-1939.

Wykaz literatury podstawowej

Kot S., Historia wychowania., t. 1 i 2, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1996.
 Historia wychowania, t. 1 i 2, Ł. Kurdybacha (red), Warszawa 1965 – 1968.
 Litak S., Historia wychowania, t.1, Kraków 2004
 Możdżeń S. I., Historia wychowania 1795 – 1918, Kielce 2000.
 Możdżeń S. I., Historia wychowania 1918 – 1945, Kielce 2000.
 Historia wychowania. Wiek XX, t. 1 i 2, J. Miąso (red.), Warszawa 1980.
 J. Radwan-Pragłowski, K. Frysztański, Miłosierdzie i praktyka: społeczne dzieje pomocy człowiekowi, Katowice 2009. Źródła do dziejów wychowania i myśli pedagogicznej, t. 1-3, S. Wołoszyn (wybór i oprac.), PWN, Warszawa 1965 - 1966

Wykaz literatury uzupełniającej

M. Balcerek, Rozwój opieki nad dzieckiem w Polsce w latach 1918-1939, Warszawa 1978.
 Dzieje szkolnictwa i pedagogiki specjalnej. pod red. S. Mauersberga, Warszawa 1990.
 A. Haratyk, Rozwój opieki nad dzieckiem i młodzieżą w Galicji doby autonomicznej, Wrocław 2002.
 I. Lepalczyk, Helena Radlińska. Życie i twórczość, Toruń 2001.
 W. Okoń, Dawid, Warszawa 1980.
 Okoń W., Wizerunki sławnych pedagogów polskich, WSiP, Warszawa 2000.
 J. Olczak – Ronikier, Korczak; próba biografii, Warszawa 2011.
 Pomoc społeczna w Polsce, pod red. J. Staręgi-Piasek, Warszawa 1985.
 J. Ryś, Szkolnictwo polskie w nurcie europejskich przemian oświatowych XVI – XVII wieku, „Kwartalnik Pedagogiczny” 2015, nr LX.
 J. Ryś, Szkolnictwo parafialne w miastach Małopolski w XV wieku, Warszawa 1995.
 M. Surdacki, Miłosierdzie czy opieka społeczna. Od starożytności do oświecenia, Lublin 2020.
 Wołoszyn S., Dzieje wychowania i myśli pedagogicznej w zarysie, PWN, Warszawa 1964.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	1
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	17
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	5
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	7
	Przygotowanie do egzaminu	20
Ogółem bilans czasu pracy		100
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4